

Sara van Lunteren
Maria Berséus
Karin Säfström
Rebecka Kärrholm

Servicenämnden
Socialnämnden

Regelverk för Lunds kommuns hantering av bosättning av nyanlända utifrån bosättningslagen

Dnr SO 2019/0093

Sammanfattning

Moderaterna i Lund föreslog i en motion att kommunfullmäktige ska besluta att uppdra åt socialnämnden att ta fram ett regelverk för att hantera kommunens uppdrag i anledning av bosättningslagen.

Utgångspunkten för regelverket ska vara att den nyanlände under den tvååriga etableringstiden erbjuds dels omfattande stöd från kommunen för att komma i arbete eller studier, dels erbjuds ett tidsbegränsat etableringsboende.

Kommunfullmäktige har beslutat att ge socialnämnden i uppdrag att i samråd med berörda nämnder och kommunalt bolag (Lunds Kommuns Fastighets AB) att ta fram ett regelverk för att hantera kommunens uppdrag i anledning av bosättningslagen.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges beslut den 20 december 2017, § Dnr KS 2017/0184.

Service- och Socialförvaltningarnas tjänsteskrivelse den 7 juni 2019 (denna skrivelse).

Barnets bästa

I gruppen nyanlända personer som anvisas till Lunds kommun finns barn. Varje barn har enligt barnkonventionen rätt till skälig levnadsstandard, däribland en bostad. En ändamålsenlig bostad för barn och deras nära utgör en trygg utgångspunkt i ett nytt samhälle. För att på ett så bra och effektivt sätt som möjligt komma framåt i integrationsprocessen är det särskilt viktigt för barn och ungdomar att snabbt hitta en fast punkt i den nya miljön i anvisningskommunen. Det ligger i barns och ungas intresse att de inte behöver flytta alltför många gånger på kort tid när de samtidigt befinner sig en integrationsprocess. Kommunen arbetar därför aktivt med frågan om matchning av bostäder i syfte att minska antalet flyttar. Eftersom detta i vissa fall är en utmaning är ett gott samarbete mellan berörda aktörer särskilt viktigt.

Ärendet

Bakgrund

Kommunfullmäktige har beslutat att ge socialnämnden i uppdrag att i samråd med berörda nämnder och kommunalt bolag (Lunds Kommuns Fastighets AB) att ta fram ett regelverk för att hantera kommunens uppdrag i anledning av bosättningslagen. Kommunfullmäktige beslutade även att regelverket bör vara klart att gälla från och med halvårsskiftet.

Beskrivning

Bosättningslagen

Enlig Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen)¹ är kommunen skyldig att erbjuda bostad åt flyktingar som efter beviljat uppehållstillstånd från Migrationsverket anvisats till Lunds kommun enligt årligt kommunal som beslutats av Länsstyrelsen. I lagen finns ingen beskrivning om hur länge denna skyldighet gäller. SKL gör på sin hemsida följande tolkning av bosättningslagen innebörd;

”Det är upp till kommunen att avgöra hur skyldigheten att ta emot en nyanländ för bosättning ska fullgöras i varje enskilt fall. I lagtexten finns det inget direkt krav på vilken typ av bostad som ska erbjudas och inte heller om boendet får begränsas till en viss tid.

Av förarbetena till bosättningslagen framgår dock att intentionen är att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda de nyanlända som anvisas permanenta bostäder, men att det inte kan uteslutas att kommuner tvingas erbjuda bostäder av tillfällig karaktär för att kunna fullgöra sin skyldighet.

En av tankarna med bosättningslagen är dessutom att bidra till en jämnare fördelning av mottagande av nyanlända och att alla kommuner ska vara med och bidra. Genom en mer proportionerlig fördelning av mottagandet nyanlända ges bättre förutsättningar att snabbare etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet.”

Etableringsperiod

Under de första två åren efter beviljat uppehållstillstånd erhåller personen särskild ekonomisk etableringsersättning under förutsättning att hon/han deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram.

Så fungerar mottagandet

Inför varje år beslutar Migrationsverket om antalet personer som respektive län ska ta emot enligt bosättningslagen. Länsstyrelsen tar därefter beslut hur dessa personer ska fördelas mellan kommunerna. Som grund för fördelningen ska Länsstyrelsen väga in kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna

¹ <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2016:38>

mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Migrationsverket anvisar till kommunen under året enligt beslutad mottagandeplan. Kommunen har möjlighet att påverka hur mottagandet fördelas under året.

Personer som omfattas av bosättningslagen får, efter beviljat uppehållstillstånd, besked om till vilken kommun man kommer anvisas. Kommunen får samtidigt besked att personen ska bjudas in för bosättning inom de närmsta två månaderna.

I inbjudan från Lunds kommun meddelas person/familj på vilken adress de erbjuds bostad. Denna första bostadslösning är alltid tillfällig och hyrs på ett tidsbegränsat kontrakt (förlängs månadsvis). I hyreskontraktet ingår alltid ett avstående från besittningsrätt vilket innebär att man som längst kan hyra i fyra år.

Bostaden som erbjuds väljs utifrån hushållets storlek och behov. Tillgången till bostäder är väldigt begränsad vilket ofta innebär att flera personer får dela sovrum. I vissa lägen kan bostadslösningen vara väldigt kortsiktig i avvaktan på en bättre lösning.

Bostadsavdelningen ansvarar för uthyrningen och arbetar också för att hitta en permanent bostad dit man kan flytta vidare. Det är dock inte möjligt att garantera permanent bostad och det kommer att ta minst två till tre år. Hyresgästen uppmanas därför att aktivt själv söka bostad.

Om kommunen har möjlighet att erbjuda en permanent bostad lämnas detta erbjudande vid ett tillfälle. Hyresgästen väljer själv om man accepterar det erbjudandet, men även om hyresgästen tackar nej måste den tillfälliga bostaden lämnas och hyresgästen förväntas då ordna annan bostad på egen hand.

En förutsättning för att komma i fråga för en permanent bostad är att man skött sitt tillfälliga hyreskontrakt utan anmärkningar. Det är alltså mycket viktigt att betala sin månadshyra i tid samt att följa de ordningsregler som gäller för bostaden.

Det ligger i kommunens intresse att inte säga upp hyresgästen utan att man kunnat erbjuda annan permanent lösning alternativt att hyresgästen hittat ny bostad på egen hand. Risken är annars stor att samma person hamnar i hemlöshet och tvingas söka hjälp från kommunens socialtjänst. Detta är särskilt viktigt då det gäller familjer med minderåriga barn. Dessa löper stor risk att istället hamna på hotellboende. Detta undantar dock inte individens egenansvar vilket görs tydligt vid mottagandet.

Erbjudandet om bostad med förstahandskontrakt ges hos ett flertal fastighetsägare, däribland det kommunala bostadsbolaget LKF.

Erbjudandet om bostad ges utan krav på kötid och får ses som en förturshantering jämförbar med andra former av förtur till bostad som ges till andra målgrupper, så som sociala förturer till bostad och när bostad med andrahandskontrakt, som kan omvandlas till ett förstahandskontrakt efter en tid, beviljas som ett bistånd enligt socialtjänstlagen. Det är dock viktigt att påminna om att person/hushåll som erbjuds förstahandskontrakt i alla ovanstående målgrupper ska genomgå en sedvanlig prövning och godkännas som hyresgäst av fastighetsägaren.

Under den tid anvisade personer hyr bostad genom kommunen, läggs resurser på insatser för att stärka individens förutsättningar som intressant förstahandshyresgäst hos privat hyresvärd. Detta sker genom program för introduktion, boskola, uppföljande möten, engagemang i det egna bostadsområdet m.m. I rollen som hyresvärd kan kommunen också fungera som referens.

Kommunens ansvar

I Socialnämndens Bostads- och Lokalförsörjningsplan 2020-2022 framgår:

”Socialnämnden ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. Det innebär inte att socialnämnden har en skyldighet enligt lag att tillgodose behovet av bostad till bostadslösa i allmänhet som kan bero på bostadsbrist i kommunen. I särskilda situationer kan socialnämnden ha en skyldighet att bistå med hjälp att hitta bostad när en person är helt bostadslös och/eller har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad på den ordinarie bostadsmarknaden.”

Sådana speciella svårigheter som anges ovan kan förekomma inom gruppen nyanlända. I den nyligen presenterade rapporten om segregation i Lunds kommun 2018² beskrivs att:

”Lund har under de senaste åren mottagit fler nyanlända än tidigare. Det totala antalet uppgår till cirka 1800 individer under perioden 2015-2018, med ytterligare cirka 1500 prognostiserade att anlända under perioden 2018-2020. Från och med halvårsskiftet 2017 rör det sig i princip enbart om familjer. Detta befolkningsmässiga tillskott är en stor möjlighet för Lund, förutsatt att kommunen klarar av att ta tillvara på det på ett sätt där segregation och utanförskap motverkas och förutsättningar för deltagande i samhället och på arbetsmarknaden skapas. Det är även av vikt att flyktningmottagandet utvärderas grundligt ur ett segregationsperspektiv (där både bostadsmässiga förutsättningar men även andra i förhållande till deltagande, utbildning och arbetsmarknad ges utrymme) för att ge kommunen solid evidens att basera framtida åtgärder i liknande situationer på.

² Rapport om Segregation i Lunds kommun

De inblandade aktörerna ämnar förebygga uppkomsten av segregerade områden genom exempelvis initiativ såsom projektet Livskonceptet, vilket har till fokus att förebygga och förhindra segregationsproblematik. Vidare bedriver LKF ett aktivt förebyggande arbete genom exempelvis organiserande av kontaktytor, grannskapsaktiviteter och boskolor för de nyinflyttade. Även ideella nätverk med en integrationsfrämjande funktion har startats upp och vi avser att gå in i samverkansprojekt med ideell sektor i särskilda områden. Förutsättningarna är med andra ord goda, förutsatt att noggrann uppföljning av arbetet kring områdena och systematisk utvärdering utifrån relevanta variabler som tar hänsyn till segregationsaspekten utförs.”

LKF:s förutsättningar

Det regelverket som föreslås i detta ärende ligger i linje med det arbetssätt som redan tillämpas. LKF har alltid spelat en viktig roll i kommunens flyktingmottagande och rollen kommer inte att i grunden ändras genom att regelverket beslutas. Det har i samband med att Bostadsavdelningen bildades lyfts att oavsett regelverk kring uthyrningsstrategier, finns det för få bostäder i Lunds kommun i förhållande till behovet. Den utmaningen löser man genom ett aktivt långsiktigt arbete för ett ökat bostadsbyggande. En viktig del i det arbetet är att LKF genom tilldelning av markanvisningar ges praktisk möjlighet att bidra.

I takt med att Bostadsavdelningen nu utvecklar nya rutiner kommer individuella boplaner att vara viktiga instrument för arbetet med enskilda hyresgäster. Även i detta sammanhang kommer samarbetet med LKF att vara viktigt, inte minst vad gäller hyresgäster med barn och unga i hushållet.

Regelverk

Följande regelverk föreslås gälla för bosättning av anvisade i Lunds kommun:

Tilldelning bostad - Anvisade erbjuds genom Lunds kommun tidsbegränsat hyreskontrakt. Kommunen arbetar för att den anvisade ska kunna erbjudas en permanent bostad med extern hyresvärd. Om kommunen har möjlighet att erbjuda en permanent bostad lämnas detta erbjudande vid ett tillfälle. Efter lämnat erbjudande upphör det befintliga tillfälliga kontraktet oavsett om den anvisade väljer att anta eller avböja erbjudandet.

Kontraktslängd - kontrakt förlängs månadsvis i maximalt fyra år.

Kontraktsvillkor - Kontraktet följer sedvanlig praxis för andrahandsuthyrning (Fastighetsägarnas kontraktmall). Besittningsrätten avstås under hyresperioden. Villkor i hyreskontraktet ska följas och eventuell anmodan om rättelse som inte vidtas kan leda till uppsägning.

Samråd med LKF

Genomgång av förslaget har gjorts tillsammans med tjänstemän från LKF. Förslaget har därefter kompletterats och förtydligats i enlighet med den diskussion som förts. Samtliga berörda är ense om vikten av att det väl fungerande samarbetet fortsätter och problematiken kring bristen på bostäder i kommunen.

Fortsatt arbete med regelverket

Utifrån den organisationsförändring som gjorts kommer det formella ansvaret för bosättning av nyanlända personer som anvisas Lunds kommun att ligga på servicenämnden. Ett nära och förtroendefullt samarbete mellan berörda verksamheter inom socialnämnden och servicenämnden i detta sammanhang är dock en förutsättning för att mottagandet av nyanlända ska fungera väl. Samarbetet kommer att utvecklas över tid och det kan även komma förändringar i lagstiftning som påverkar regelverket. Förvaltningarna kommer fortlöpande att informera och ha dialog med de förtroendevalda när förändringar av större vikt sker.

Serviceförvaltningens/Socialförvaltningens förslag till beslut

att godkänna regelverk Lunds kommuns hantering av bosättning av nyanlända utifrån bosättningslagen och fortsatt arbete i enlighet med vad som framgår av service- och socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2019-06-07.

SERVICEFÖRVALTNINGEN/SOCIALFÖRVALTNINGEN

Annika Pettersson
Socialdirektör

Pål Svensson
Servicedirektör

Beslut expedieras till:
Kommunstyrelsen
LKF
Akten